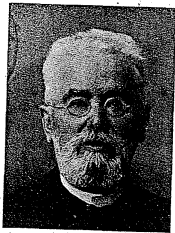
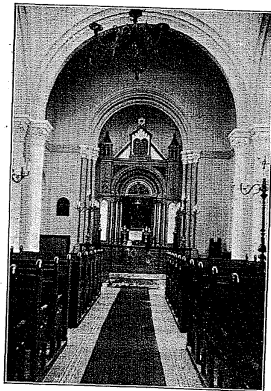

Königinhof Tempel

Rb. Emil Pollak

Königinhof Tempel (Innenansicht)

Gustav Deutsch

Dir. Hermann Nettl

Adolf Kohn

JUDr. Ernst Bach

Otto Gutfreund

Ludwig Krug

Ehemalige Judengasse in Großbock

Geschichte der Juden in Zbraslav (Königsaal).

Bearbeitet von
Direktor Em. Neumann, Zbraslav.

Dějiny Židů na Zbraslavsku.

Zpracoval
Em. Neuman, říd. uč. v. v., Zbraslav.

Je nasnadě, že i v starých dobách, kdy Židé byli usazeni jen v podhradí pražském a vyšehradském, že rozšířili se a působili též v nejbližším okolí těchto středisek českých — tedy i na okrese zbraslavském, i když časem postavování tu byli do horších poměrů a mnohdy pronásledováni i vypovídáni byli. Pravděpodobně bylo tomu tak na Zbraslavsku za doby Přemysla Otakara II., který stal se též majitelem lovců tvrze na Z., když r. 1254 udělil Židům výsadu usazování se v obcích a městech královských.

Zde, blízko v dosahu moci král., platil asi za Jana Lucemburského značné dávky penězi, zvláště pak když král Václav IV. podřídil je komoře královské.

Jako jinde, za válek husitských stavěli už hojně v městečkách domy „pod plati“, i když za Ferdinanda I. r. 1542 nuceni byli Židé vystěhováni se (hlavně do Polska), ale r. 1559 Maximiliánem opět povoleno jim návrat, až posléze v době Ferdinanda II. za pomoci v obraně Prahy proti Švédům dovoleno jim usazování se všude tak, že r. 1650 na venkově omezen počet jich jen dle stavu v r. 1618.

Jistě na Z. Židé přibýli též v 18. stol., když k rozkazu Marie Terezie z 18. prosince 1744 musili se houfně z Prahy vystěhováti a usaditi se v nejbližším okolí pražském, obdrževše teprve za císaře Josefa II. dekretem z 3. srpna 1797 volnost osazování.

V „Kronice zbraslavské“ (Chronicon Aula Regie), v let. 1392—1396 nazvuce opatem Petrem Žitavským psané, číní se zmínka o Židech několikráte a sice r. 1296, 1336, 1351, ovšem ne přímo zbraslavských. Je nepochybné, že v přílivu cizích národů, v době zbohatnutí Čech (hojným dolováním stříbra v Kutné Hoře a ražením „bílých pražských grošů“ tamtéž) nastěhovali se do Čech, i do Prahy a jejího okolí Židé větší měrou, neboť měli za krále Václava II. a hlavně Václava III. styky s klášteřem zbraslavským. Posléz jmenovaný panovník pro tažení své do Polska vypůjčil si od pražských Židů přes to, že Kutná Hora vydávala bohatství stříbra, nejen peníze, ale i bohoslužebné skvosty od kláštera zbraslavského, z nichž některé pak v Praze zastaveny zůstaly.

První písemný záznam o Židech na Z. usazených pochází z arch. panství zbraslavského z r. 1715. Ve „Visitation-Befundu de Anno 1715“ uvádí se z rodin žid. na Z.: „Isac David Jud No. 54“, Jakob Hahn, čp. 55 a Isac Wiener, v Lahovicích pak David Taun. 100 let později zajímavou jest smlouva panství toho o přenechání dalšího pozemku v rozměru 800 sáhů čtverečních pro israelský hřbitov v Třebotově. Mezi knížetem Bedř. Oettingem-Wallersteinem spolu s jeho manželkou, kněžnou Wallersteinovou, rozenou Cerninovou, a mezi isr. pohřebním bratrstvem trebotovským; obnovena byla 20. prosince 18.. (dle smlouvy o žid. hřbitově trebotovském, kterou 22. května 1761 po-

tvrdil opat kláštera zbraslavského Desiderius) nová smlouva, vymíňující na isr. hřbitov ten volný vjezd za poplatek 1 zlatého při pohřbu staršího člena, a 30 kr. za mladšího. V arch. zbraslavském jsou seznamy pochovaných z let 1840—1848 pak 1849—1852. V arch. téhož panství poznamenány jsou ještě ve „Elenchus Archius od 1784“ v r. 1780, že ze Slivence „šidovka Rachel Winternitz přestoupila ke křesť. vyznání“ a z r. 1784 zaznamenány testamenty Židovek: Ester Selenbergové a Kateřiny Stadlerové.

Ačkoliv ke guberniálnímu výnosu (z r. 1787) oznámeno, že před ním na Z. žádných Židů usídleno nebylo, přece z listin panství r. 1715 vychází najevo, že tu byli usazeni zprvu jmenované tři rodiny, jenom jako tak zv. „Bestandsjudé“. Dle téhož visitačního protokolu v Revnicích jmenováni byli Josef Bernart a Bernard Polak, v Třebotově Wolf Kohn. Dle listiny z r. 1787 „neintabulovaným“ israelitům nebylo dovoleno usazovati se ve Z. Z téhož pramene je zřejmo, že r. 1788 zavřena byla synagoga ve Vonoklasech a k žádosti věřících bylo povoleno otevření její jen k prohlídce, zda vlnkem nebylo desatero poškozeno; po ní opět nařízeno zavření modlitebny.

Z r. 1789 stává dokument zbraslavský o smlouvě s Isakem Wienerem, že na panství oprávněn je kupovati kůže z padlého dobytka; jmenovaný kupoval též popel. Později r. 1793 měl též pronajati trafikou a vinopalnu zbraslavskou, spolu pod ochranou panství Dobříše.

R. 1795 jmenuje se smlouvou Isak Wiener „po kupci Allanovi“ jako první Žid na Z., maje kromě obchodu střížním zbožím pronajatu vinopalnu a též „flusárnu“ na 6 let. Týž žádal asi r. 1787 panství za ochranu a zproštění daní, což však kraj. úřad výnosem z 2. března 1796 odmítl, ač předloženo bylo od obce i vysvědčení chudoby; až teprve k obnovené žádosti r. 1793 platně usídlení povoleno mu bylo.

R. 1799 uvádí se v listinách o Velké Chuchli: Isak Herzl a Mojžiš Richter.

Z doby následující, začátkem 19. stol. v různých spisech ž. n. o. obsaženy jsou již četnější záznamy i z ostatních obcí okresu zbraslavského.

Žid. matryky při ž. o. n. ve Z. zachované jsou: 1. „Israelitische Geburtsmatr.“, 2. „Israelitische Todten-Matr.“ (mrtvých pochovaných v Třebotově) dle guberniálního nařízení z 24. dubna 1838, začatých dnem 1. listopadu 1839 při „dominiu Všenory“, 3. „Jüdische Geburtsmatr.“ a „Todtenmatr.“ pro Lochkov, Slivence, začaté k. 1840 a potvrzené: první dvě kraj. úřadem rakovníckým ve Slaném a poslední jmenovaně kraj. úřadem berounským 11. července 1839 v Praze. Všecky ty spisy obsahují rozsáhlý obvod přetčtých obcí se záznamy nejen okresu zbraslavského, ale i ze sousedních a též vzdálených panství, a sice z následujících míst: Báně, Bráník (u Prahy), Břežany (Dolní),